

INFORME ANUAL 2025

Drets culturals a Girona

*Per una cultura
acollidora i transformadora*

Consell de les Arts i
la Cultura de Girona

CONTINGUTS

PRESENTACIÓ	4
01. Drets culturals	6
02. Dret a la participació	10
03. Dret a l'accés a la cultura	13
04. Diversitat	16
05. Cultura popular	19
06. Creació	22
07. Formació artística	26
CONCLUSIONS	30
BIBLIOGRAFIA	31

PRESENTACIÓ

El Consell de les Arts i la Cultura de Girona (CACGI) es va constituir formalment el 21 de gener de 2025, reprenent una trajectòria iniciada el 2008 i interrompuda el 2014. Després d'un procés de reformulació que s'enceta amb l'aprovació del nou Reglament (abril de 2023) i culmina amb el nomenament dels membres actuals (juliol de 2024), el CACGI esdevé un espai plural, representatiu i actiu de participació, observació i proposta en matèria de polítiques culturals a Girona.

Aquest informe anual n'és una de les principals expressions públiques, i recull el conjunt de reflexions, acords i recomanacions elaborades al llarg de l'any.

Al llarg de 2025, el CACGI ha orientat la seva activitat a partir del Pla de treball anual aprovat en la primera sessió plenària, amb tres grans objectius:

- 1. Identificar els reptes clau que Girona afronta actualment en relació amb els drets culturals.
- 2. Impulsar la reflexió i l'anàlisi compartida amb agents diversos del sector.
- 3. Aprovar un document de referència que pugui inspirar les polítiques culturals de la ciutat en clau de drets.

Amb aquest enfocament, el CACGI reafirma la seva funció com a òrgan consultiu i propositiu, compromès amb el foment d'una cultura accessible, crítica i transformadora, centrada en els drets de la ciutadania.

Durant el 2025 s'han realitzat les següents sessions temàtiques:

- Febrer – Auditori de Girona: Introducció als drets culturals
- Març – Museu d'Història de Girona: Diversitat
- Abril – Teatre Municipal: Dret a la participació
- Maig – Mas Abella: Cultura popular
- Juny – La Marfà: Creació
- Setembre – Biblioteques Municipals: Dret a l'accés a la cultura
- Octubre – La Mercè: Formació artística

A partir d'aquest marc general, el present informe recull les aportacions del Consell entorn els drets culturals i alguns àmbits relacionats, treballats monogràficament, i formula un conjunt de recomanacions orientades a guiar les polítiques culturals locals cap a una garantia més efectiva, equitativa i transformadora dels drets culturals a la ciutat de Girona.

El Consell està format pels següents membres, designats d'acord amb el Reglament aprovat el 2023:

COMPOSICIÓ DEL CONSELL DE LES ARTS I LA CULTURA DE GIRONA

Presidència Joquim Ayats Bartrina	Membres del sector cultural • Jordi Duran i Roldós • Rosa Maria Gil Tor • Alexandre Nunes de Oliveira • Ramon Llinás Vila • Gemma Pla Padrós • Pere Solés Bahí • Eva Vázquez Ramió
Vicepresidència Alexandre Nunes de Oliveira	Membres d'altres àmbits • Anna Camós Carreras • Gemma Carbó Ribugent • David Darnés Mallolas • Oriol Granyer Manyà
Representants dels grups municipals • Grup municipal PSC - Maximiliano Fuentes Codera • Grup municipal Sumem - Isaac Sànchez i Ferrer • Grup municipal Junts - Núria Riquelme i Zurita • Grup municipal PP - Jaume Veray Cama • Grup municipal VOX - Francisco Javier Domínguez García	Secretaria Tècnica • Tati Cervià Vidal

01. Drets culturals

La primera sessió de treball de la Comissió Permanent del CACGI de l'any 2025 s'ha centrat en la introducció als drets culturals, amb l'objectiu de dotar el Consell d'un marc de referència compartit per abordar-los des d'una perspectiva col·lectiva i local. S'han posat en comú conceptes, referents i enfocaments que han orientat posteriorment el treball del Consell al llarg de l'any.

Els drets culturals formen part del conjunt dels drets humans i reconeixen a totes les persones la llibertat de participar en la vida cultural, accedir-hi i contribuir-hi en condicions d'igualtat i sense cap mena de discriminació. Estan reconeguts en diversos instruments internacionals, com l'article 27 de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948)¹, l'article 15 del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966)², i la Convenció de la UNESCO sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals (2005)³.

L'Observació general núm. 21 (2009) del Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals de les Nacions Unides⁴, referència central del marc normatiu internacional, interpreta de manera exhaustiva el dret de tota persona a participar en la vida cultural. Aquest document estableix que aquest dret inclou tant l'accés com la possibilitat de crear, expressar-se i contribuir activament a la cultura pròpia i a la d'altri, en condicions d'igualtat, dignitat i no-discriminació.

La Declaració de Friburg sobre els Drets Culturals (2007)⁵, elaborada per un grup de persones expertes, defineix els drets culturals com a essencials per a la dignitat humana i s'hi vinculen amb la llibertat d'identitat, expressió i participació cultural.

A Catalunya, la futura Llei de drets culturals⁶, actualment en fase d'elaboració per part del Departament de Cultura de la Generalitat, ha situat aquests drets al centre del debat institucional, amb la voluntat d'establir un marc normatiu estable que garanteixi la igualtat d'oportunitats culturals i reforci la participació ciutadana. A escala local, el Pla de Drets Culturals de Barcelona (2021)⁷ ha estat una iniciativa pionera que ha desplegat accions concretes per garantir aquests drets a través de polítiques públiques municipals. Aquests referents han estat cabdals per orientar la reflexió i les propostes del CACGI en el context gironí.

Gemma Carbó, doctora en Ciències de l'Educació, gestora cultural i membre del CACGI, ha aportat un recorregut històric i jurídic sobre els drets culturals, i ha plantejat reflexions sobre la seva aplicació a la ciutat de Girona, així com el paper que pot jugar el Consell en el seu desplegament.

*“Cal canviar el focus: ja no es tracta només de pensar en el sector (que també, perquè els drets són també els drets dels artistes, dels creadors i dels productors), sinó que, en clau de garantia dels drets fonamentals, es tracta de pensar en els ciutadans i les ciutadanes. Participar en la vida cultural no és només accedir a béns i productes culturals —que el mercat ja garanteix en part—, sinó també poder aportar-hi: saber llenguatges artístics, tenir espais per expressar-se, compartir mirades, i fer-ho fora de la lògica del mercat, mitjançant la cultura popular, la festa, la tradició i els espais garantits per l'administració pública”.*⁸

Com a resultat del debat, els membres del CACGI han identificat diversos drets culturals rellevants per a la realitat local. El Consell ha acordat centrar la seva activitat anual en la reflexió i elaboració de propostes entorn d'aquests drets concrets, entesos dins del marc d'una cultura més acollidora i transformadora, i alguns àmbits i condicions que hi estan estretament relacionats.

DRETS CULTURALS I ÀMBITS ABORDATS PEL CACGI DURANT EL 2025

- 01. Drets culturals**
Garantir els drets que possibiliten la participació plena, l'accés i el desenvolupament cultural de totes les persones en condicions d'igualtat.
- 02. Dret a la participació**
Fomentar que totes les persones esdevinguin subjectes actius en la vida cultural i en la seva governança.
- 03. Dret a l'accés**
Assegurar que tota la ciutadania pugui accedir a programacions i activitats culturals en condicions d'igualtat i sense discriminació.
- 04. Diversitat**
Garantir la representació d'identitats culturals diverses i promoure la cohesió social.
- 05. Cultura popular**
Reconèixer les pràctiques tradicionals i populars com a motors de participació, intercanvi i diversitat.
- 06. Creació**
Facilitar la creació tant a les persones que es volen professionalitzar com a aquelles que volen expressar-se des d'una dimensió comunitària o educativa.
- 07. Formació artística**
Garantir l'aprenentatge i la pràctica artística al llarg de la vida tant en l'educació formal com en espais no formals i comunitaris.

1 [Declaració Universal dels Drets Humans \(1948\)](#)
2 [Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals \(1966\)](#)
3 [Convenció de la UNESCO sobre la diversitat cultural \(2005\)](#)
4 [Observació general núm. 21 del Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals de les Nacions Unides \(2009\)](#)
5 [Declaració de Friburg sobre els Drets Culturals \(2007\)](#)
6 [Avantprojecte de Llei de Drets Culturals de Catalunya](#)
7 [Pla de drets culturals de Barcelona \(2021\)](#)

8 [Vídeo: Els drets cultures de les persones \(2025\)](#)

RECOMANACIONS CLAU – Drets culturals

1. Adoptar un enfocament de les polítiques culturals basades en els drets culturals en el conjunt del sistema cultural municipal.
2. Tenir com a marc de referència el marc legal internacional i català sobre drets culturals per orientar les polítiques culturals locals.
3. Situar la ciutadania en el centre del sistema cultural mitjançant mecanismes estables d'escolta i corresponsabilitat.
4. Enfortir la capacitat dels equips culturals per aplicar una mirada basada en els drets culturals, oferint formació específica al personal.
5. Garantir una aplicació transversal dels drets culturals en totes les polítiques municipals: educació, medi ambient, joventut, salut...

02. Dret a la participació

El dret a la participació en la cultura implica que totes les persones han de tenir la possibilitat no només d'accedir a la cultura, sinó també de formar-ne part activament: com a creadores, com a espectadores amb veu pròpia, com a ciutadanes que participen en la definició i la governança de la vida cultural.

La sessió del CACGI dedicada al dret a la participació ha comptat amb la presentació de la directora del Teatre Municipal, Elena Carmona, que ha exposat les línies de treball de l'equipament des d'un enfocament de drets culturals. Entre les accions destacades, s'hi han presentat la programació participada amb joves, els projectes de creació amb escoles i instituts i les col·laboracions amb col·lectius diversos, amb una voluntat explícita de construir relacions comunitàries estables. També s'hi ha esmentat iniciatives d'accessibilitat, com l'ús d'audioguies o el bucle magnètic per a persones amb dificultats auditives.

El conjunt d'exemples presentats ha il·lustrat les tensions i possibilitats que planteja el dret a la participació cultural i ha obert la porta a reflexionar sobre com es pot garantir que tothom pugui formar part del relat cultural col·lectiu.

Rosa Maria Gil, doctora en història contemporània, gestora cultural i membre del CACGI, ha exposat una possible clau per garantir que les institucions culturals siguin realment permeables a aquesta pluralitat d'experiències i mirades:

“Hi ha una sèrie de professionals als barris, als centres cívics, que actuen com a mediadors culturals, que estan colze a colze en reunions i activitats de base amb persones que viuen en llocs més excèntrics. Possiblement podrien donar-nos pistes, canalitzar una mica aquests interessos per fer una cultura de més colors, més variada. Caldria explorar quines són les dificultats que hi ha en aquests col·lectius per accedir a aquesta cultura, quins són els valors, temes, relats, que s'haurien d'integrar i, a partir d'aquí, com s'hauria d'actuar per fer una cultura més representativa”.⁹

El Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA), en el seu informe de 2024, assenyalava que “una cultura democràtica exigeix pluralitat” i que “la manca de diversitat ètnic-racial continua sent una assignatura pendent del sistema cultural català”. Aquesta absència, advertia el CoNCA, “no només reflecteix desigualtats estructurals, sinó que empobreix el relat cultural col·lectiu”. La institució reclama que la diversitat i la participació deixin de ser objectius perifèrics i esdevinguin criteris estructurals de totes les polítiques públiques culturals: des de la formació i la contractació fins a la programació i la gestió comunitària.

Des del CACGI, s'ha assumit aquest repte com a central per als propers anys. En aquest sentit, és essencial garantir que la relació entre equipaments culturals, centres educatius i comunitats sigui realment bidireccional i basada en la corresponsabilitat, evitant dinàmiques unidireccionals o clientelars.

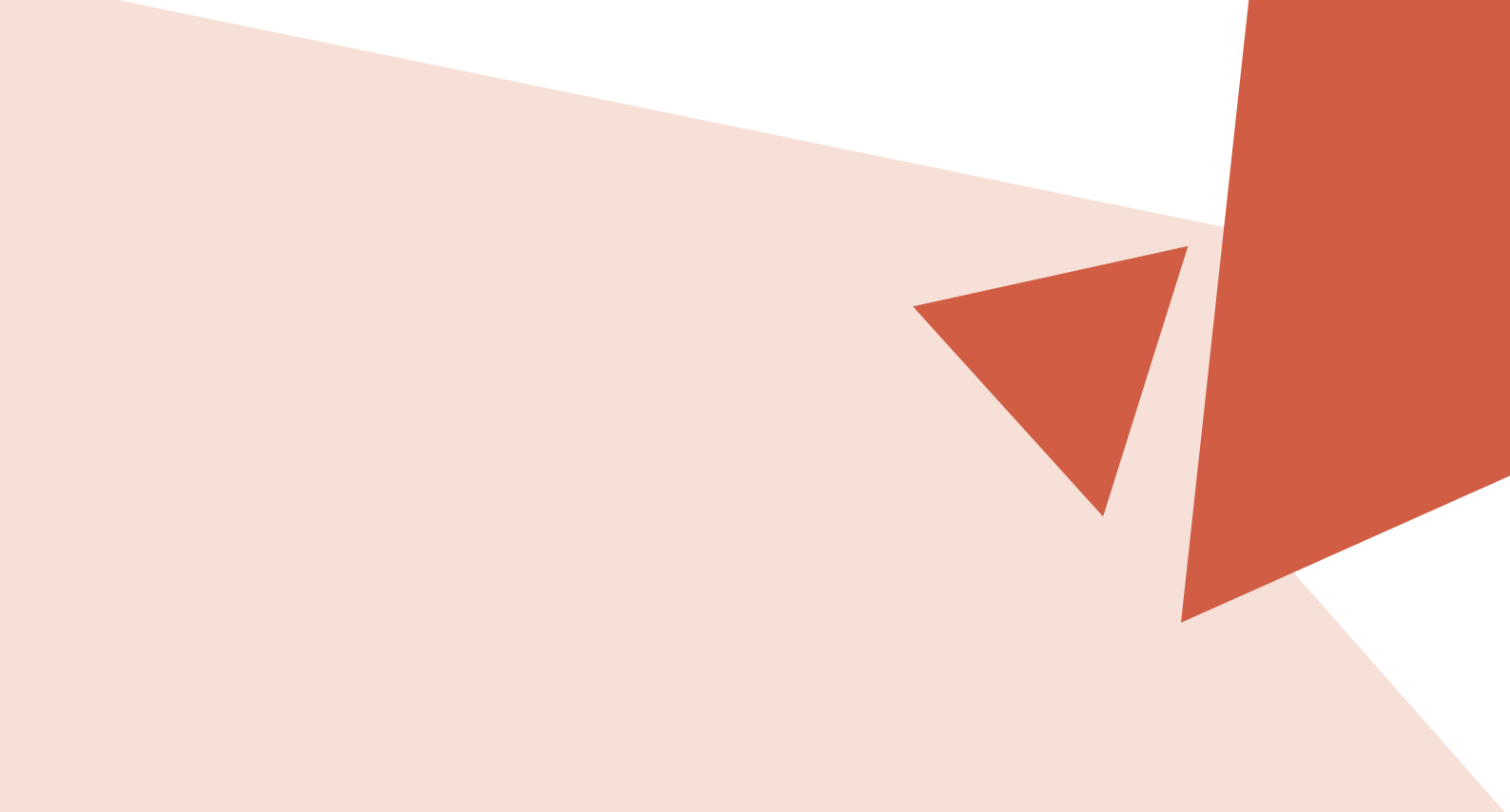
La participació cultural no es pot limitar al rol de públic; ha de garantir les condicions perquè la ciutadania pugui intervenir, crear i incidir activament en la vida cultural. Això implica disposar de condicions reals per decidir, crear, compartir i transformar. Aquesta reflexió ha portat el Consell a considerar necessari revisar els models de gestió i les formes de col·laboració pública i privada —sovint marcades per la precarietat, com assenyalava també el CoNCA— i promoure formes de governança compartida que connectin amb les necessitats reals dels territoris i les comunitats.

RECOMANACIONS CLAU – Dret a la participació

1. Incorporar mecanismes permanents de participació ciutadana en la planificació i gestió cultural municipal.
2. Dotar de recursos a les iniciatives que generen vincles comunitaris des dels equipaments culturals de proximitat.
3. Reconèixer la professió de la mediació cultural i consolidar aquest perfil professional com a agent clau per afavorir una participació més diversa i representativa.
4. Establir aliances estables entre equipaments culturals, centres educatius i actors comunitaris per impulsar models de governança compartida.
5. Enfortir la participació cultural dels joves, les persones grans i els col·lectius minoritzats mitjançant programes específics.

⁹ Vídeo: Dret a participar en la cultura (2025)

03.

Dret a l'accés a la cultura

L'accés a la cultura és un dret fonamental que garanteix la plena participació de totes les persones en la vida social i educativa. El Consell de les Arts i la Cultura de Girona (CACGI) ha dedicat una de les seves sessions a reflexionar-hi, entenent-lo no únicament des de la perspectiva de l'oferta cultural, sinó també com una eina de cohesió social, inclusió i igualtat d'oportunitats.

“L'accés a la vida cultural comprèn, en particular, el dret de tota persona (sola, en associació amb altres o com a comunitat) a conèixer i comprendre la seva pròpia cultura i la dels altres, a través de l'educació i la informació, i a rebre una educació i una capacitat de qualitat amb ple respecte per la seva identitat cultural.

Tota persona té també dret a conèixer formes d'expressió i difusió per qualsevol mitjà tecnològic d'informació i comunicació; a seguir un estil de vida associat a l'ús de béns culturals i de recursos com la terra, l'aigua, la biodiversitat, la llengua o institucions específiques, i a beneficiar-se del patrimoni cultural i de les creacions d'altres individus i comunitats.”¹⁰

Partint del marc que estableix el Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals, durant la sessió s'han presentat vuit factors vinculats a l'accés a la cultura, per tal que els membres del CACGI en valoressin la importància dins les polítiques culturals de la ciutat. Aquests factors són: espais culturals, recursos econòmics i humans, informació i comunicació, llengua, proximitat territorial, mobilitat i transport, preus i continguts de les programacions. S'hi ha incorporat un novè factor, referit a les relacions institucionals, tant internes com externes.

Per facilitar la valoració col·lectiva, s'ha establert una escala d'avaluació de quatre graus: urgent, prioritari, no prioritari i no necessari. Tot seguit, s'ha procedit a la votació, amb un màxim de dos factors assignats per cada categoria, a partir de l'apreciació de la disponibilitat o la manca de recursos, condicions i variables reals a la ciutat de Girona.

Aquest exercici ha permès identificar obstacles concrets que encara dificulten un accés plenament universal i equitatiu a la cultura, i ha contribuït a establir una primera jerarquització que haurà de guiar propostes i accions de futur en aquest àmbit.

Els factors que es consideren més urgents i prioritaris han estat els recursos econòmics i humans i la proximitat territorial. També s'han valorat com a prioritaris, amb alt grau d'urgència, la informació i la comunicació, la llengua i els continguts de les programacions.

Com a no prioritaris, s'han situat els espais culturals i preus. Finalment, s'han considerat no necessaris la mobilitat i el transport i, en darrer lloc, les relacions institucionals, que només han un vot com a factor prioritari.

A continuació, s'han identificat els indicadors quantitatius que podrien servir per avaluar l'accés a la cultura a Girona, a partir dels factors més urgents i prioritaris, però també d'altres que permetin una lectura global de la situació:

- **Percentatge d'activitats accessibles**, amb mesures com interpretació en llengua de signes, subtitulació, audiodescripció, lectura fàcil, accessibilitat física.
- **Percentatge d'activitats educatives i de mediació**, com visites escolars, tallers pedagògics, projectes comunitaris.
- **Percentatge d'activitats que incorporen perspectives de gènere i diversitat** (creadores dones, col·lectius minoritzats, interculturalitat).
- **Percentatge d'activitats gratuïtes o amb preus reduïts** respecte del total de la programació.
- **Percentatge d'activitats descentralitzades** (fora del Barri Vell de Girona).
- **Percentatge de públic nou respecte al públic fidel o recurrent.**
- **Diversitat d'origen dels creadors, creadores i artistes programats** (locals, comarcals, nacionals, internacionals).
- **Perfil sociodemogràfic del públic assistent**, quan hi hagi dades disponibles (edat, gènere, procedència).
- **Nombre d'usuaris actius** (carnets de biblioteques, Girona Cultura, abonaments...) i la seva evolució anual.

També s'ha proposat introduir indicadors qualitius, com ara el grau d'adhesió a un equipament del barri, mesurat a través d'enquestes periòdiques a usuaris i usuàries.

RECOMANACIONS CLAU – Dret a l'accés a la cultura

1. Dotar amb més recursos per seguir desenvolupant accions específiques per reforçar l'accés a la cultura en els barris i els col·lectius on es detectin mancances.
2. Explorar i incorporar indicadors qualitius que mesurin la vinculació emocional, la participació i el sentiment de pertinença de la ciutadania envers equipaments i projectes culturals.
3. Millorar la informació i la comunicació cultural amb criteris d'accessibilitat i claredat, per garantir que tota la ciutadania conegui l'oferta i els recursos disponibles.
4. Incorporar la proximitat territorial com a principi estructural de les polítiques culturals, sense renunciar a la centralitat.
5. Redefinir les dades culturals que es recullen des de la perspectiva de drets culturals.

¹⁰ Observació general núm. 21 (§15.b) del Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals de Nacions Unides (2009)

04. Diversitat

La diversitat cultural és un pilar fonamental dels drets culturals. És una condició que no es limita només al reconeixement de les diferències, sinó que exigeix polítiques actives per assegurar la igualtat d'accés, de participació i de representació a la vida cultural de la ciutat. Entendre la diversitat cultural des d'una perspectiva de drets implica reconèixer les persones com a subjectes actius de la cultura, amb capacitat d'expressar-se, crear, transmetre i transformar els imaginaris col·lectius.

Per a Jordi Duran, membre del CACGI, doctor en Belles Arts, creador escènic i gestor cultural¹¹:

“Treballar la diversitat vol dir assumir riscos i assumir riscos vol dir lluitar una mica contra les lleis del mercat. Per què no passa aquesta complexitat pels nostres equips de gestió i de creació de polítiques culturals? Per què no, en aquests equips, intentem representar la societat tal i com és? (...) No podem parlar dels altres sense els altres. D'alguna manera aquest és el gran valor de la diversitat: la mescla. O sigui, el conjunt de mirades que s'entrecreuen i entre tots aportem profunditat en aquesta complexitat.”

El Consell de les Arts i la Cultura de Girona ha posat el focus en la necessitat d'abordar la diversitat des de diferents eixos:

- Gènere i identitats dissidents
- Diversitat funcional
- Origen i edat

En aquest marc, s'han compartit propostes que parteixen del reconeixement de la pluralitat social de Girona, com ara adaptar espais culturals a les necessitats de la infància i de les persones grans, millorar-ne l'accessibilitat, crear recursos de benvinguda per a persones nouvingudes o repensar els temps i formats de la programació cultural perquè siguin realment oberts i accessibles a tothom.

Quant al gènere, una eina rellevant en aquest àmbit és el Pla de Gènere de Cultura de Girona (2024–2027)¹², impulsat des del mateix Servei de Cultura. Aquest pla parteix d'una diagnosi exhaustiva que posa de manifest desigualtats en la representació, contractació, visibilitat i participació de dones i col·lectius dissidents en l'àmbit cultural. Es tracta d'una proposta de transformació estructural que busca introduir la perspectiva de gènere en la gestió cultural, des del llenguatge i la comunicació fins als continguts programats, les subvencions o els espais museístics.

El Pla estableix compromisos concrets, com garantir la paritat en comissions i programacions, aplicar criteris de valoració amb mirada feminista i interseccional, i formar el personal cultural en igualtat i drets. El CACGI ha valorat el Pla de Gènere com un exemple de bones pràctiques amb potencial de transversalitat, i ha reconegut que és un marc útil per a altres àmbits de la diversitat cultural.

La diversitat en la cultura és una condició per garantir la democràcia cultural. Per això, el Consell ha insistit que cal traduir les propostes en mesures reals, sostenibles i visibles. Una cultura que acull i transforma és aquella que dona veu a totes les persones, trenca jerarquies simbòliques i reforça la cohesió social des de la diferència.

RECOMANACIONS CLAU – Diversitat

1. Estendre el model del Pla de Gènere a altres dimensions de la diversitat (origen, edat, capacitats), convertint-lo en un marc estructural i transversal de les polítiques culturals.
2. Aplicar quotes de representació, accessibilitat i obertura en la programació cultural, en la composició dels equips i en les polítiques de subvenció, perquè reflecteixin la pluralitat social de Girona.
3. Enfortir les competències dels equips culturals en matèria de diversitat, oferint formació continuada per integrar criteris de diversitat en la gestió i la planificació.
4. Preveure recursos per impulsar processos de mediació i col·laboració amb col·lectius i professionals especialitzats, per dissenyar projectes i programacions més inclusives i representatives.
5. Desplegar el Pla de Gènere de Cultura, recollir els indicadors i valorar-ne el resultat.

¹¹ Vídeo: Dret a la diversitat (2025)

¹² Pla de Gènere de Cultura de l'Ajuntament de Girona (2024-2027)

05. Cultura popular

La cultura popular forma part del patrimoni viu de Girona i representa una expressió essencial de la identitat col·lectiva. La Llei 2/1993, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural¹³, estableix el marc legal per al seu reconeixement i promoció, tot posant en relleu la importància de garantir-ne la continuïtat, la transmissió intergeneracional i la participació activa de la ciutadania. En aquest sentit, l'àmbit de la cultura popular s'inscriu plenament dins dels drets culturals, entesos com el dret a accedir, participar i contribuir lliurement a la vida cultural del territori.

Natxo Morera de la Vall, coordinador de Cultura Popular de l'Ajuntament de Girona, ha exposat:

*“Un dels reptes que tenim és com integrem gent d'altres orígens a la cultura popular. No és un repte només a nivell local, sinó a nivell nacional. La solució és treballar molt als barris, i sobretot fer-te més obert, que la gent vegi que si els interessa poden entrar-hi. També hem de donar un aire de contemporaneïtat a la cultura popular.”*¹⁴

En la sessió celebrada el 30 de maig de 2025 al Mas Abella, els membres del CACGI han abordat aquest àmbit des d'una mirada propositiva. S'ha constatat que Girona necessita un impuls decidit per promoure la cultura popular, amb més recursos, reconeixement institucional i mecanismes de participació real i efectiva. Durant la sessió s'han identificat cinc àmbits estratègics per a la seva garantia:

Festes i celebracions comunitàries

Les festes populars són una eina de cohesió social i de transmissió cultural. S'ha destacat la importància que siguin obertes a tota la ciutadania, preservant les tradicions locals però també integrant aquelles pràctiques foranes que s'hagin arrelat al territori. Aquesta mirada inclusiva evita que la cultura popular sigui percebuda com una expressió excloent i reforça el sentiment de pertinença col·lectiva.

Definició de polítiques de suport a la cultura popular

Les polítiques de suport a la cultura popular han de garantir un equilibri real entre el paper de l'administració i el de les entitats del sector, que han de sentir-se reconegudes i poder participar activament en el desenvolupament de les accions culturals que les afecten.

L'ús i la gestió dels espais públics

L'ús i la gestió dels espais públics han d'assegurar una gestió compartida entre les institucions i les entitats de cultura popular. Cal promoure un model obert, accessible i adaptat a les necessitats reals dels grups implicats, garantint-ne l'ús gratuït, segur i sostingut en el temps per al desenvolupament de les seves activitats.

¹³ Llei 2/1993, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural

¹⁴ Vídeo: Dret a la cultura popular (2025)

Transmissió intergeneracional i educativa

La transmissió de la cultura popular ha d'implicar totes les generacions —mainada, joves, adults i gent gran— i anar més enllà del marc escolar. Cal obrir centres cívics i altres espais comunitaris a la participació informal i repensar la comunicació pública per fer visible que les entitats culturals no són grups tancats, sinó oberts i acollidors.

Representació de la diversitat cultural

La cultura popular ha d'adoptar una mirada bidireccional, que reconegui tant les pràctiques culturals autòctones com les de les comunitats nouvingudes. S'ha proposat treballar amb programacions mixtes, incorporar noves tradicions i afavorir una cultura transcultural que reforci la convivència i eviti la segregació cultural, des del respecte als drets humans i dels animals, especialment en contextos festius.

Finalment, s'han identificat una sèrie de barreres estructurals que dificulten l'exercici efectiu del dret a Girona: el desconeixement dels espais culturals disponibles, la manca de recursos econòmics específics i la insuficiència de personal tècnic i administratiu destinat a aquest àmbit. També s'ha posat de manifest la necessitat de millorar la percepció social de la cultura popular i trencar amb determinats prejudicis que la limiten.

Davant d'aquests reptes, s'han proposat accions concretes per revertir aquesta situació: impulsar tallers, fomentar programes de recuperació i actualització de les tradicions, promoure una difusió més oberta i accessible, i consolidar projectes de referència com la Casa de la Festa.

RECOMANACIONS CLAU – Cultura popular

1. Impulsar polítiques específiques de suport a la cultura popular amb més recursos estructurals i reconeixement institucional.
2. Promoure l'ús compartit i gratuït dels espais públics per a les entitats de cultura popular, establint criteris clars, transparents i equitatius.
3. Consolidar projectes de referència com la Casa de la Festa i reforçar-ne la funció comunitària, educativa i de transmissió, i potenciar-la com a espai de trobada, formació i difusió cultural.
4. Reforçar la transmissió intergeneracional i educativa de la cultura popular mitjançant programes als barris i en col·laboració amb centres educatius i agents comunitaris.
5. Incorporar la diversitat cultural en la cultura popular mitjançant programacions mixtes i línies de treball transculturals, promovent espais d'hibridació cultural que evitin la segregació i afavoreixin la trobada entre les expressions locals i les comunitats nouvingudes.

06. Creació

L'àmbit de la creació forma part essencial dels drets culturals i implica tant la llibertat de les persones i col·lectius per expressar-se a través de formes artístiques diverses com l'accés als recursos, espais i condicions que ho fan possible. Aquest àmbit no interpel·la únicament les persones professionals de la cultura, sinó que s'estén també a la ciutadania, entenent que tothom ha de poder exercir el seu potencial creatiu.

*L'Informe anual de l'estat de la cultura i de les arts a Catalunya, 2024*¹⁵ assenyala la necessitat de garantir aquest dret des d'una doble dimensió: professional i comunitària, superant la visió de la cultura com un àmbit reservat a unes poques persones.

En aquest sentit, Oriol Fontdevila Subirana, director del Bòlit. Centre d'Art Contemporani. Girona ha afirmat:

*“El sector cultural per si sol o la cultura popular per si mateixa no poden generar gaire res. Precisament, és en aquests vasos comunicants, en aquests punts de trobada, en aquesta hibridació, on es pot produir una cultura transformadora. (...) La societat civil organitzada ha de poder rebre suport de les institucions sense que les institucions hagin de liderar el moviment. Iniciatives autogestionades que procedeixin de barris, de comunitats, haurien de poder rebre un suport a llarg termini. La institució ha de col·laborar-hi amb un patenariat, però entenent que no la constitueix ni la lidera. I això a vegades a la institució pública li costa molt.”*¹⁶

Durant la sessió dedicada al dret a la creació, s'ha posat en relleu la importància de defensar la llibertat creativa i el dret a experimentar fora dels circuits convencionals i comercials. S'ha reclamat més suport institucional a propostes independents i una relació basada en la confiança mútua entre artistes i institucions públiques.

També s'ha destacat la necessitat d'ampliar els públics i evitar dirigir-se sempre als mateixos segments de la població. Per fer-ho, s'ha considerat rellevant reforçar les estratègies de comunicació i explorar figures com la del mediador o la mediadora cultural, capaç d'acostar els processos creatius a sectors poc vinculats habitualment a l'oferta artística.

Des de la perspectiva ciutadana, s'ha constatat que a Girona hi ha un dèficit de teixit associatiu, fet que limita la capacitat d'impulsar propostes culturals col·lectives vinculades a la creació. S'ha subratllat la importància de reconèixer la ciutadania com a agent creatiu i fomentar una relació més fluïda entre la iniciativa cultural de base i les polítiques públiques.

Tot i l'existència d'equipaments i recursos, moltes persones han manifestat que desconeixen els espais, les eines i els oficis vinculats a la creació. Aquesta manca de coneixement genera una barrera d'accés que cal superar a través d'una millor comunicació i d'accions que facilitin l'ús de recursos existents.

També s'ha posat sobre la taula la importància de reconèixer i facilitar espais alternatius, sovint situats als marges dels circuits convencionals, com llocs on es despleguen formes de creació més informals o emergents.

En paral·lel, s'ha obert el debat sobre la necessitat de revisar el model de gestió cultural i trobar un millor equilibri entre el rol de l'administració i la iniciativa ciutadana. S'ha alertat que, en alguns casos, el sector públic pot acabar absorbint iniciatives de base en lloc de facilitar-ne l'autonomia. En aquest sentit, s'ha reivindicat la possibilitat d'impulsar models de gestió comunitària, com ja fan alguns projectes del territori.

S'ha remarcat que aquest debat no es pot desvincular de la precarietat laboral i econòmica cronificada de moltes persones artistes i creadores. Aquest fet determina la seva continuïtat professional i limita l'exercici ple de la creació. S'ha defensat que cal avançar cap a un entorn de creació més digne i sostenible, amb condicions de treball justes i amb suports estables que permetin desenvolupar trajectòries creatives en el temps.

També s'ha assenyalat que des de l'administració ja s'han introduït criteris que vinculen els ajuts públics a compromisos de retorn social, com ara l'enllaç entre cultura i educació, especialment en l'àmbit dels festivals. S'ha posat en valor la capacitat creativa de la ciutadania i s'ha defensat la necessitat de donar-hi suport des de la confiança, desmuntant la idea que cal programar només “el que el públic vol”.

Finalment, s'ha subratllat que part del jovent percep la cultura institucional com un espai intervingut o distant, i s'ha insistit en la importància de millorar-ne la comunicació i d'obrir canals reals de participació i creació que connectin amb les seves expectatives i llenguatges.

¹⁵ Informe anual de l'Estat de la cultura i de les arts a Catalunya 2024

¹⁶ Vídeo: Dret a la creació (2025)

RECOMANACIONS CLAU – Creació

1. Dotar econòmicament els projectes independents i comunitaris, amb acompanyament a llarg termini.
2. Impulsar models de governança col·laborativa que incloguin processos de cocreació entre artistes, entitats i comunitats.
3. Facilitar espais, residències i recursos per a la creació, tant en equipaments municipals com en espais alternatius del territori, especialment en àmbits com les arts visuals.
4. Millorar la comunicació i visibilització dels recursos i oportunitats de creació per arribar a jovent i col·lectius poc vinculats al sistema cultural.
5. Avançar cap a un entorn de creació digne i sostenible, abordant la precarietat laboral i econòmica que afecta moltes persones artistes i creadores, i garantint condicions de treball justes.

07. Formació artística

Una de les línies de reflexió del Consell de les Arts i la Cultura de Girona ha estat l'àmbit de la formació artística, especialment l'àmbit no formal. Accedir a la formació artística implica garantir que totes les persones tinguin la possibilitat de desenvolupar les seves capacitats creatives al llarg de la vida, més enllà de l'educació reglada, a través de tallers, activitats, projectes de mediació i espais comunitaris accessibles i diversos.

La sessió, dedicada a reflexionar-hi, ha tingut com a objectiu identificar les fortaleeses i mancances de l'oferta formativa de Girona per tal de proposar accions o recomanacions que en reforcin l'accessibilitat i la qualitat. S'ha dut a terme al Centre Cultural La Mercè, on, de la mà del seu director, Josep Ferrer, s'han presentat les dues principals vessants educatives no formals que s'hi desenvolupen: d'una banda, l'Escola Municipal d'Humanitats (EMHU), que programa activitats culturals en els àmbits de la literatura i el pensament a través de tres projectes —l'Aula d'Esriptura, la programació estable de Pensament i Lletres, i el festival MOT de Literatura Girona-Olot —, i de l'altra, l'Escola Municipal d'Art (EMA), que ofereix una formació artística no reglada, de qualitat i proximitat, adreçada a la ciutadania.

En resposta a la pregunta sobre quins col·lectius troben més dificultats per accedir a aquest tipus de formacions, els membres del Consell han coincidit a assenyalar una pluralitat de perfils que sovint resten al marge de les propostes existents: persones amb discapacitat, persones que pateixen solitud no desitjada, amb rendes baixes o amb dificultats de comunicació. També s'hi ha mencionat col·lectius no vinculats a dinàmiques culturals organitzades, com ara joves que no cursen estudis postobligatoris, alumnat de formació professional o persones grans desvinculades de casals i equipaments de proximitat.

Més enllà de les barreres materials, s'ha destacat la importància de les barreres simbòliques: moltes persones no es perceben com a destinatàries legítimes d'una oferta cultural o artística, perquè no hi estan habituades o perquè mai no s'hi han sentit convidades. Tal com assenyalava una de les intervencions, *“la distància és a vegades més mental que d'espai”*.

En aquest sentit, també s'ha citat l'estudi de Nicolás Barbieri, Montserrat Tort i Assumpta Manils per l'Institut de Cultura de Barcelona¹⁷, que mostra com el codi postal continua sent un dels factors més determinants en l'accés a la cultura i a la formació artística, amb un clar biaix de classe i origen. Aquesta realitat pot ser parcialment extrapolable al context gironí.

Finalment, s'ha subratllat la necessitat de concebre la formació no formal com una porta oberta, àgil i accessible, per fer de la creativitat un dret i no un privilegi.

Per reduir les barreres d'accés a la formació artística no formal, el Consell ha posat sobre la taula diverses estratègies d'acció i col·laboració, estructurades al voltant de tres eixos: suport entre iguals, espais compartits i connexió amb la salut, amb la voluntat de transformar el sistema estructuralment i no només de manera compensatòria.

Una primera línia de treball consisteix a impulsar una estratègia humanista de suport entre iguals, basada en la cura, la reciprocitat i el reconeixement del valor de totes les persones. Aquesta visió aposta per mobilitzar persones amb trajectòries professionals consolidades, disponibilitat de temps i sensibilitat cultural perquè, des de la seva experiència i sense ànim de lucre, acompanyin altres persones en els seus primers contactes amb la formació artística. Aquesta proposta, propera al mentoratge cultural i inspirada en models com les parelles lingüístiques, es fonamenta en vincles de confiança i pot facilitar una primera aproximació respectuosa i progressiva a espais creatius.

Aquestes iniciatives podrien articular-se amb el suport de docents, dinamitzadors culturals i treballadors socials, que, per la seva proximitat als col·lectius, poden actuar com a ponts i facilitar l'establiment de vincles significatius.

En paral·lel, s'ha insistit en la necessitat de crear espais d'aprenentatge compartit i intergeneracional entre joves, persones adultes i gent gran. Aquests espais s'haurien de construir a partir de models de tutelatge lliure i flexible, amb la col·laboració de professionals del sector cultural, centres educatius i la Universitat de Girona.

Aquesta aliança entre sectors hauria de garantir una formació artística de qualitat i, alhora, afavorir una aproximació comunitària, propera i contextualitzada. Per tal que aquests espais siguin sostenibles i útils, s'ha considerat clau dissenyar-los de manera participativa i adaptada a les realitats dels barris, escoltant les necessitats i expectatives de la ciutadania.

Equipaments com els centres cívics o les escoles municipals poden esdevenir nodes d'aquesta xarxa intergeneracional. La col·laboració amb professionals de l'educació formal i no formal, així com amb personal tècnic dels serveis municipals, és fonamental per garantir que aquests espais siguin inclusius, sostenibles i arrelats al territori. Aquest enfocament pot reforçar-se en diàleg amb iniciatives ja existents com els projectes de mentoria universitària (Projecte Rossinyol)¹⁸ o els Projectes d'Aprenentatge i Servei (APS) desenvolupats als instituts¹⁹, i incorporar-hi la dimensió artística com a eina de cohesió i expressió compartida.

Finalment, s'ha posat l'accent en reconnectar el món de la cultura amb l'àmbit de la salut i el benestar emocional, tot identificant nous espais per a la formació artística que no estiguin només lligats a l'àmbit educatiu. S'ha assenyalat el potencial dels Centres d'Atenció Primària (CAP) com a espais culturals vius, on les pràctiques artístiques poden contribuir a fer front a la soledat no desitjada, l'aïllament o el malestar emocional lleu.

¹⁷ Institut de Cultura de Barcelona, “Enquesta de drets culturals de Barcelona” (2022)

¹⁸ Projecte Rossinyol

¹⁹ Projectes d'Aprenentatge i Servei (APS)

En aquest sentit, s'han destacat com a referents projectes com Arts in Health, impulsat des del MNAC²⁰, o la iniciativa Healing Arts Barcelona²¹, que han establert vincles sòlids entre professionals de la cultura i de la salut. Per fer-ho possible, caldrà comptar amb la complicitat de professionals de la salut comunitària i de l'àmbit social, que poden facilitar la integració de les pràctiques culturals en contextos sanitaris amb sensibilitat i respecte.

RECOMANACIONS CLAU – Formació artística

1. Impulsar programes de suport entre iguals i mentoratge cultural, que vinculin trajectòries diverses i facilitin l'accés a la participació en la formació artística de persones i col·lectius poc vinculats a l'oferta existent.
2. Crear espais estables d'aprenentatge compartit en centres cívics, biblioteques, escoles municipals i altres equipaments de proximitat, amb models flexibles i intergeneracionals.
3. Reforçar la coordinació entre els recursos existents (EMHU, EMA, Escola Municipal de Música, centres educatius i serveis municipals) per garantir una oferta de formació artística accessible, continuada i arrelada als barris.
4. Dissenyar programes de formació artística en espais no estrictament culturals —com CAPs, centres oberts, residències de gent gran o serveis de benestar— per incorporar la pràctica artística com a eina de salut i de cohesió social.
5. Promoure models de formació participatius i contextualitzats, construïts amb la ciutadania i adaptats a les necessitats dels barris, amb especial atenció als col·lectius amb majors barreres materials o simbòliques.
6. Espai de trobada amb agents educadors (universitats, consells escolars, llars d'infants, escoles d'adults...) per promoure l'educació en les arts i des de les arts.

²⁰ Arts in Health

²¹ Healing Arts Barcelona

CONCLUSIONS

L'informe anual del Consell de les Arts i la Cultura de Girona (CACGI) recull una reflexió col·lectiva, rigorosa i plural sobre com garantir els drets culturals al municipi. Al llarg del 2025, les sessions del Consell han abordat drets i àmbits concrets —des de l'accés i la diversitat fins a la participació, la formació, la creació i la cultura popular— amb l'objectiu d'identificar reptes, compartir diagnòstics i proposar accions transformadores adaptades a la realitat gironina.

Una de les principals constatacions és que els drets culturals no poden desplegar-se plenament si no es vinculen amb altres dimensions fonamentals: la cohesió social, la participació ciutadana, la representació de la diversitat i el reconeixement de la creativitat com a bé comú. Aquesta mirada transversal ha estat clau per superar enfocaments sectorials i avançar cap a una cultura acollidora i transformadora.

L'informe posa en relleu la necessitat de reforçar els vincles entre la ciutadania i les institucions culturals, generant condicions reals per a l'accés, la creació i la implicació activa. En aquest sentit, s'han identificat elements clau com la millora de l'accessibilitat, la incorporació de la diversitat a tots els nivells i el reconeixement de les pràctiques artístiques com a eina de benestar.

Durant els debats s'han identificat també elements estratègics per orientar futures polítiques municipals: la introducció d'indicadors per mesurar l'equitat en l'accés; la incorporació de la proximitat territorial com a principi estructural; la importància de programes de formació artística al llarg de la vida; el foment d'espais d'aprenentatge compartit i models intergeneracionals; i el compromís amb un entorn de creació sostenible que combati la precarietat del sector.

Finalment, el Consell subratlla que els drets culturals només poden esdevenir efectius si van acompanyats de compromisos polítics sostinguts, recursos adequats i instruments d'avaluació concrets. El Reglament del Consell defineix el CACGI com a òrgan consultiu, de reflexió i d'impuls de les polítiques culturals municipals, i les aportacions recollides en aquest informe volen contribuir a orientar-les i a enfortir el paper de Girona en la promoció d'uns drets culturals més inclusius, oberts i participats.

El CACGI reafirma així el seu compromís de continuar treballant per un sistema cultural que, tal com estableix el marc jurídic que ens empara, reflecteixi la pluralitat de la ciutadania i garanteixi el ple exercici dels drets culturals per a totes les persones.

BIBLIOGRAFIA

Documents informe i publicacions:

BARCELONA. INSTITUT DE CULTURA. *Pla de Drets Culturals de Barcelona*.
Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2021.

BARBIERI, Nicolás; TORT, Montserrat; MANILS, Assumpta. *Estudi sobre desigualtats en l'accés a la cultura*. Barcelona: Institut de Cultura de Barcelona.

CoNCA – CONSELL NACIONAL DE LA CULTURA I DE LES ARTS. *Informe anual de l'estat de la cultura i de les arts a Catalunya 2024*. Barcelona: CoNCA, 2024.

DECLARACIÓ DE FRIBURG SOBRE ELS DRETS CULTURALS.
Friburg: Grup d'Experts en Drets Culturals, 2007

Marc jurídic:

ASSEMBLEA GENERAL DE LES NACIONS UNIDES.
Declaració Universal dels Drets Humans. 1948. Art. 27.

NACIONS UNIDES. COMITÈ DE DRETS ECONÒMICS, SOCIALS I CULTURALS.
Observació general núm. 21: Dret de tota persona a participar en la vida cultural.
Nova York: ONU, 2009.

NACIONS UNIDES. *Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals*. 1966. Art. 15.

UNESCO. *Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals*. París: UNESCO, 2005.

CATALUNYA. GENERALITAT. *Llei 2/1993, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural*. DOGC, 1993.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE CULTURA.
Projecte de Llei de Drets Culturals de Catalunya (en elaboració).

Referències web i iniciatives:

MNAC – MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA. *Arts in Health*. Barcelona: MNAC
Disponible a: www.healingartsbarcelona.org/
Disponible a: <https://www.healingartsbarcelona.org/>

AJUNTAMENT DE GIRONA. SERVEI DE CULTURA. *Pla de Gènere de Cultura de Girona 2024–2027*. Girona: Ajuntament de Girona. Disponible a:
<https://seu.girona.cat/cdn/dades/transparencia/docs/Pla-genere-cultura.pdf>

Aquest informe recull el treball realitzat pel Consell de les Arts i la Cultura de Girona (CACGI) al llarg de l'any 2025, centrat en la reflexió i la formulació de propostes entorn dels drets culturals.

A partir de set sessions temàtiques i de la participació d'agents diversos, s'hi analitzen reptes, s'hi articulen recomanacions i s'hi identifiquen accions orientades a avançar cap a una cultura més accessible, inclusiva i transformadora a la ciutat de Girona.

